

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 30/2021 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 47/2021 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Tapio Hakaste, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Irena Pirhonen, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Heini Färkkilä, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Yrsa Nyman, oikeusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jari Salila, oikeusministeriö
- hallituksen jäsen Anne Nuorgam, saamelaiskäräjät
- vs. lakiasiainneuvos Kalle Varis, saamelaiskäräjät
- maanmittausneuvos Markku Markkula, Maanmittauslaitos
- kalatalouspäälikkö Mika Oraluoma, Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- varatuomari Juha Tapiola, Outakosken osakaskunta
- kalatalousasiantuntija Petter Nissén, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- hallituksen puheenjohtaja, DI Veikko Rintamäki, Tenon kiinteistönomistajat ry
- kalastuksenvälvoija Hans Pieski, Utsjoen kirkonkylän osakaskunta
- toiminnanjohtaja Juha-Pekka Ripatti, Vesialueomistajat VEALO ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Luonnonvarakeskus

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

- Metsähallitus

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on selventää ja täydentää erityistä kalastuslupakiintiötä koskevaa sääntelyä. Esityksen mukaan laissa säädettäisiin nykyistä selkeämmin erityiskiintiölupien käytöstä ja lupien myöntämisen perusteina käytettävistä tiedoista. Kalatalousaluetta koskevaa sääntelyä täydennettäisiin julkista hallintotehtävää hoitavan vastuiden ja valvonnan osalta. Lisäksi osasta luvanmyyjälle määräytyvistä tehtävistä säädettäisiin tarkemmin laissa ja sen nojalla annettavassa asetuksessa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä toukokuuta 2021.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä kalakantojen tilasta ja kalastuksen sääntelystä Tenojoella

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annettua voimaansaattamislakia (voimaansaattamislaki). Suomen ja Norjan välinen rajajoki Tenojoki on sivuvesistöineen koko maailman tärkeimpiä Atlantin lohen lisääntymisjokia. Suomen ja Norjan yhteisellä lohienkalastuksen säätelyllä on pitkät perinteet, ja nykyinen kalastussopimus ja siihen liittyvä kalastussääntö tulivat voimaan vuonna 2017. Voimaansaattamislaisa säädetään muun muassa siitä, mitkä tahot vastaavat sopimuksen toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä Suomessa. Lisäksi laissa annetaan tarkemmat määräykset kalastuslupien myynnistä ja luvan hinnoittelun perusteista. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä esitettävin muutoksin.

Valmisteltaessa nyt käsiteltävänä olevaa voimaansaattamislain muuttamista koskevaa hallituksen esitystä vuoden 2020 lopulla ei osattu ennakoida Tenon lohikantojen tilassa vuonna 2021 havaittuja hälyttäviä muutoksia. Mereltä palaavien lohien määrä on vähentynyt, ja Tenon lohikantojen tila on tällä hetkellä historiallisen heikko. Voimaansaattamislain muutosten voimaantulo on osin näistä lohien tilaan liittyvistä syistä viivästynyt hallituksen esityksessä suunnitellusta. Lohienkalastuksen kieltö Tenojoen vesistössä sekä laajalla merialueella vuonna 2021 vaikutti nousukalamääriin positiivisesti, mutta nousumäärä on silti varsin pieni. Arvioiden mukaan Tenojokeen nousi kesällä 2021 enemmän Tyyneltämereltä peräisin olevia, Kuolan niemimaalle istutettuja kyttyrälohia kuin Atlantin lohia. Ennuste myös lohivuodesta 2022 on poikkeuksellisen pessimistinen. Tästä syystä maa- ja metsätalousministeriö neuvottelee yhdessä Norjan kanssa mittavista toimista lohien kalastuskuolevuuden leikkaamiseksi tulevana kalastuskautena.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Suomen ja Norjan välisen kalastussopimuksen olennainen osa on kalastusmääräykset sisältävä kalastussääntö, joka on määräaikainen. Maa- ja metsätalousvaliokunta on vuoden 2021 lopulla käsitellyt hallituksen esitystä kalastuksesta Tenojoen vesistössä tehdyn sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun kalastussäännön voimassaoloajan pidentämisestä noottienvaihdolla Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi (MmVM 20/2021 vp — HE 219/2021 vp). Valiokunta on pitänyt välttämättömänä kalastussäännön voimassaolon jatkamista vuoden 2024 toukokuuhun. Kalastussääntöneuvottelujen jatkamiselle ei ole Suomen ja Norjan neuvotteluvaltuuskuntien näkemyksen mukaan ollut edellytyksiä ennen kuin lohikantojen tilan kehityksestä saadaan lisätietoa. Maa- ja metsätalousvaliokunta on kalastussäännön voimassaolon pidentämistä käsitellessään pitänyt tärkeänä, että lohenkalastuksen sääntelylle löydetään tulevana vuosina tasapuolinen ja oikeudenmukainen ratkaisu niin Suomen ja Norjan kuin Tenojoen lohikantojen sekä kalastusoikeuden haltijoiden ja kalastusta harjoittavien eri tahojen perusoikeuksien näkökulmasta.

Maa- ja metsätalousvaliokunta on huolissaan Tenojoen lohikantojen tilasta ja sen kehityksestä ja katsoo, että Norjan kanssa käynnissä olevissa neuvotteluissa ensisijaisena tavoitteena tulee olla lohikantojen tilan turvaaminen. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi kalastuksen sääntelyä Tenojoella tulee neuvotteluissa kehittää kohti kappale- tai päivä- ja kausikohtaisten kiintiöiden määrittämistä, kuten maa- ja metsätalousvaliokunta on jo Tenojoen kalastussopimuksen käsittelyn yhteydessä vuonna 2017 esittänyt (MmVM 2/2017 vp — HE 239/2016 vp). Lisäksi valiokunta katsoo, että pyydystä ja päästä -kalastuksen kieltäminen olisi erityisesti Tenojoella perusteltua joken nousevien lohien suojelemiseksi ja kuolleisuuden vähentämiseksi. Myös kyttyrälohen kohdennettuun kalastukseen on tärkeää löytää ratkaisuja. Maa- ja metsätalousvaliokunta korostaa, että lohikantojen tilasta huolehtiminen ja kalastuksen sopeuttaminen lohen hoitotavoitteiden saavuttamiseen turvaa kalastuskulttuurin ja sitä kautta osaltaan myös saamelaiskulttuurin säilymisen pitkällä aikavälillä. Neuvotteluissa Norjan kanssa tulee kiinnittää erityistä huomiota tarpeeseen turvata oikeus kalastaa Tenojoella nykyistä laajemmin saamelaisille asuinpaikasta riippumatta (ks. PeVL 5/2017 vp — HE 239/2016 vp).

Voimaansaattamislain mukaiset kalatalousalueen tehtävät

Tenojoen kalastussopimuksen 10 artiklassa edellytetään, että jokaisen rajajokiosuudella kalastavan on lunastettava kalastuslupa ennen kalastuksen aloittamista. Kumpikin maa vastaa tahollaan lupien myynnin järjestämisestä. Hallituksen esityksessä ehdotetun voimaansaattamislain muutoksen tarkoituksena on sujuvoittaa Tenon kalatalousalueelle Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta vuoden 2021 alussa siirtynyttä luvanmyyntitehtävää. Kalatalousalue on pieni organisaatio, jolla on rajalliset mahdollisuudet vastata kaikista hallinnollisista yksityiskohtista, joita Tenon kalastuslupien myyntiin liittyy. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo hallituksen esityksen mukaisesti, että säätämällä osasta kalatalousalueelle annetuista tehtävistä voimaansaattamislain ja sen nojalla annettavalla asetuksella edesautetaan kalatalousalueen toimintaedellytyksiä. Kalatalousaluetta koskevaa sääntelyä esitetään täydennettäväksi myös julkista hallintotehtävää hoitavan vastuiden ja valvonnan osalta 8, 8 a ja 8 b §:ssä. Perustuslakivaliokunta on maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota ehdotetun 8 a §:n 1 momentin viittaukseen hallinnon yleislakeihin ja esittänyt, että sääntelyä muutettaisiin siten, että viittaus kattaisi selkeämmin hallinnon yleislait kokonaisuudessaan. Valiokunta esittää säännöstä täsmennettäväksi tältä osin jäljempänä yksityiskohtaisista perusteluista ilmenevällä tavoin.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Perustuslakivaliokunta on lisäksi katsonut, että ehdotetun 8 a §:n 2 momentin virkavastuusäännös olisi syytä muotoilla tavanomaisesti eli säättää rikosoikeudellinen virkavastuu koskemaan laajemmin koko julkisen hallintotehtävän hoitamista eikä vain julkisen vallan käyttöä. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että Suomessa on yhteensä 118 kalatalousaluetta, joiden oikeudellisesta muodosta säädetään kalastuslaissa (379/2015). Kalastuslain 29 §:n 2 momentin mukaan kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun he hoitaessaan julkista hallintotehtävää käyttävät julkista valtaa. Hallituksen esityksessä kalatalousalueen toimielinten jäsenten ja toimihenkilöiden virkavastuu on esitetty rajattavaksi kalastuslain mukaisesti. Voimaansaattamislaissa Tenon kalatalousalueen tehtävistä ehdotetaan kuitenkin muiltakin osin säädettäväksi jossain määrin kalastuslakia laajemmin. Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää virkavastuusäännöksen muuttamista perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn johdosta jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettävällä tavalla. Kalatalousalueiden toimielinten tehtäviä ja virkavastuuta koskevia säännöksiä sekä niiden suhdetta perustuslain 124 §:ään on tämän lisäksi syytä tarkastella kokonaisuutena perustuslakivaliokunnan lausunnossa mainitun yleisarvioinnin tai kalastuslain tulevien uudistusten yhteydessä.

Kalatalousalueen toiminnan valvontaa koskevan voimaansaattamislain 8 b §:n osalta perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt huomiota siihen, että perustuslain 124 §:stä johtuvista syistä esitetyn 8 b §:n sääntelyn valvonnasta tulisi kohdistua myös 8 §:ssä mainittuihin palveluntarjoajiin niiden huolehtiessa kalastuslupien myyntitehtävistä. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan palveluntarjoajalla, joka huolehtii myyntitehtävästä, tarkoitetaan käytännössä nettikauppaa, jonka kautta lupia ostetaan. Ostetut luvat tulostetaan luvan ostamisen yhteydessä saadun koodin perusteella Tenojokivarren lupapisteissä Suomen puolella. Koska Tenojoen kalastuslupatulot käsitellään valtion budjetissa vuosittain ja luvanmyynnistä vastaavan tahon tulee tilittää kalastuslupamaksut valtion tileille, on luvanmyyntitehtävästä laadittu lisäksi sopimus Tenon kalatalousalueen kanssa. Sopimuksessa määritellään maksujen tilitys valtiolle, ja siihen voidaan sisällyttää ehtoja valvonnan osalta. Sähköisen lupakaupan osalta maa- ja metsätalousministeriö on pitänyt tarkoituksenmukaisena sisällyttää palveluntarjoajiin kohdistuva valvontamahdollisuus sopimukseen. Lisäksi Tenon kalatalousalue tekee erillisen sopimuksen kyseisen palveluntarjoajan kanssa. Edellä mainitun perusteella elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvonta on uudessa 8 b §:ssä kohdistettu pelkästään kalatalousalueeseen. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen voimaansaattamislakiin perustuva valvonta ja maa- ja metsätalousministeriön ja kalatalousalueen väliin sopimukseen perustuva valvonta sovitetaan käytännössä yhteen siten, että kalastuslupien myyntitehtävät ovat kattavasti valvonnan piirissä.

Kalastuslupien hinnoittelu

Hallituksen esityksessä voimaansaattamislakia esitetään muutettavaksi siten, että lain 10 §:ssä säädetään paikkakuntalaisten alle 18-vuotiaiden lupien maksuttomuudesta lasten ja nuorten kalastusharrastuksen ja Tenojokilaakson saamelaisen kalastuskulttuurin edistämiseksi. Säännöksessä esitetty 18 vuoden ikäraja on sama kuin kalastuslain mukaisessa kalastonhoitomaksussa. Kalastussäännön 4 §:ssä säädetään kalastuslupaluokista, joita ovat yleinen paikkakuntalaislupa, paikkakuntalaisen vapakalastuslupa, venekalastuslupa ja rantakalastuslupa. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että kalastussäännön 4 §:ssä säädetään myös tarkemmin siitä, ketkä ovat oikeu-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

tettuja ostamaan yleisen paikkakuntalaisluvan ja paikkakuntalaisten vapakalastusluvan, ja muutokset kalastusta koskeviin järjestelyihin edellyttävät tältä osin neuvotteluja Norjan kanssa. Voimaansaattamislain 10 §:ään esitetyn muutoksen mukaan maksuttomuus koskee kalastussäännön 4 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja paikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan yleistä kalastuslupaa ja paikkakuntalaisen vapakalastuslupaa.

Tenojoen vesistöalue sijaitsee Utsjoen ja Inarin kuntien alueella, joka on saamelaiskäräjäistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä määriteltyä saamelaisten kotiseutualuetta. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että Tenojoen vesistön perinteinen lohenkalastus on erittäin tärkeä Utsjoen jokisaamelaisen kulttuurin säilymiselle ja kehitymiselle. Kalastuskulttuuriin liittyvän perinteisen tiedon siirtyminen eteenpäin seuraaville sukupolville on tärkeää, jotta kulttuurin harjoittamisedellytykset säilyvät tulevaisuudessakin. Pyyntikulttuuriin kuuluvat perinteiset pyyntimuodot, kuten pato- ja lohiverkkokalastus sekä kulkutuskalastus. Myös vapakalastus ja siihen liittyvä kalastusmatkailutoiminta ovat nykyään osa saamelaista kalastuskulttuuria. Perustuslakivaliokunta on maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa katsonut, että lasten maksuttomien lupien perusteet ovat hyväksyttäviä ja sopusoinnussa perustuslain kanssa. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että Norjan kanssa neuvoteltaessa on päädytty maksuttomaan kalastuslupaan muiden kuin paikkakuntalaisten lasten osalta. Myös maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä muutoksen tavoitetta edistää lasten kalastusharrastusta ja erityisesti saamelaisen kalastuskulttuurin välittymistä sukupolvelta toiselle.

Erityinen kalastuslupakiintiö ja sitä koskeva asetuksenantovaltuus

Valiokunta toteaa, että vuoden 2017 kalastussopimuksessa säilytettiin asuinpaikkaperiaate paikallisen lohenpyyntikulttuurin säilyttämiseksi ja lohikantojen suojelutoimien kohdentamiseksi. Samalla osa Suomelle kuuluvista matkailuvuoroista osoitettiin alueen ulkopuolella asuvien kalastusoikeuden omistajien aseman parantamiseen. Ulkopaikkakuntalaisista kiinteistönomistajista muodostettiin uusi kalastajaryhmä, jolle laadittiin uusi kalastuslupaluokka ja kalastuslupakiintiö nimeltään erityinen kalastuslupakiintiö. Erityisen kalastuslupakiintiön tarkoitus on turvata ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeutta omistavien henkilöiden asemaa siten, että heidän kalastusoikeuttaan suojaavan perustuslain 15 §:n turvaama omaisuudensuojan ydin säilyy koskemattomana. Sääntelyn kohderyhmittäinen erilaisuus on katsottu vuonna 2017 perustelluksi muun muassa johtuen alueen omistussuhteista, Tenojoen muusta maasta poikkeavista olosuhteista, kalastuksen merkityksestä yleisesti alueella sekä kalastuksen merkityksestä erityisesti saamelaisille alkupe- räiskansana (ks. MmVM 2/2017 vp — HE 239/2016 vp).

Voimaansaattamislain 12 §:ään esitetään muutoksia erityisen kalastuslupakiintiön käyttöön liittyen. Lupakiintiötä on 12 §:n 2 momentin mukaan jatkossa mahdollista käyttää ainoastaan ulkopaikkakuntalaisen omistuksessa olevan kalastusoikeuden perusteella. Voimassa olevan lain toimeenpanossa sääntelyä on sovellettu sen tarkoituksen vastaisesti, kun ulkopaikkakuntalaisille kiinteistönomistajille säädetyn kiintiön lupia on voitu ostaa myös paikkakuntalaisten vuokralle antamien kalastusoikeuksien perusteella. Muutoksen tarkoitus on turvata ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeutta omistavien henkilöiden asemaa. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että erityisestä kalastuslupakiintiöstä ei voi jatkossa ostaa lupaa vuokratun kalastusoikeuden perusteella. Voimaansaattamislain sääntely saatetaan näin vastaamaan vuoden 2017 kalastussopimuksen ja kalastussäännön tarkoitusta.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Voimaansaattamislain lupamyyntiä koskevien säännösten toimeenpanossa erityisen haasteelliseksi ovat osoittautuneet erityisen lupakiintiön kalastuslupien jakaminen vyöhykkeille ja kalastuskaudelle, lupien käyttöön oikeuttavan kalastusoikeuden määrän eli niin sanotun kynnsarvon asettaminen sekä epäselvyydet lupiin oikeutetuista henkilöistä. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että voimassa oleva voimaansaattamislaki on tältä osin epäselvä ja esitetyt muutokset sekä selkeyttävät prosessia ja erityisen lupakiintiön käyttöä että vähentävät kalatalousalueen lupamyynnin hallinnollisten tehtävien työmäärää. Voimassa olevan 12 §:n 2 momentin mukaan luvan myynnistä vastaava taho määrittelee osakasluettelon perusteella kertoimen, jonka mukaan oikeus lupaan määräytyy. Jatkossa erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien lupien kiintiön käyttöön oikeuttavan kalastusoikeuden määrästä säädetään hallituksen esityksen mukaan lailla luvanmyyjälle säädetyn päätösvallan sijaan.

Esitykseen sisältyvän 12 §:n 4 momentin mukaan tiedon tuottaminen alueen kiinteistöjen omistajista, heidän kotikunnastaan sekä heidän kiinteistöihinsä kuuluvan kalastusoikeuden määrästä erityisen lupakiintiön käyttöoikeuksia varten on jatkossa Maanmittauslaitoksen vuosittaisena tehtävänä. Suomen ja Norjan rajajokialueella sijaitsevilla yhteisellä vesialueella tarkoitetaan Utsjoen kunnan neljään isojaon lohkokuntaan kuuluvia yhteisiä vesialueita, joita ovat Outakosken, Kirkonkylän, Vetsikon ja Nuorgamin lohkokuntien vesialueet. Valiokunnan Maanmittauslaitokselta saaman selvityksen mukaan kiinteistöittäisen kalastuslupakiintiön jakaminen ulkopaikkakuntalaisten kesken tapahtuu siten, että jakoperusteena ovat 1800- ja 1900-luvun vaihteen jälkeen aloitettujen isojakojen talokohtaiset manttaalit eli veroluvut. Kun lohkokunnan taloilla on eri suuruiset manttaalit, talon sisäinen osaluku eli niin sanottu osuusluku ei osoita talojen keskinäisiä suhteita. Koko lohkokunnan osuuksien oikean suhteen osoittavat manttaaliluvut taloittain. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että erityisen kalastuslupakiintiön käyttö perustuu luotettavaan ja ajantasaiseen tietoon, ja pitää tiedon tuottamista koskevan tehtävän osoittamista laissa Maanmittauslaitokselle perusteltuna.

Erityiseen kalastuslupakiintiöön liittyy myös voimassa olevan lain 12 §:n 4 momentissa säädetty asetuksenantovaltuus, jota hallituksen esityksessä esitetään tietyiltä osin laajennettavaksi. Perustuslakivaliokunta on maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa todennut, että hallituksen esityksessä jää epäselväksi, onko esitetyssä 12 §:ssä sellaiset riittävät laintasoiset perussäännökset, joita tarkempia säännöksiä asetuksella voidaan antaa. Lisäksi perustuslakivaliokunta on arvioinut asetuksenantovaltuuden osoittamista valtioneuvostolle ja ministeriölle ja todennut, että nyt ehdotettava asetuksenantovaltuus olisi syytä osoittaa ministeriön sijaan valtioneuvostolle. Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää 12 §:ään perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella muutoksia, jotka on kuvattu tarkemmin jäljempänä yksityiskohtaisissa perusteluissa.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Laki kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

8 a §. Toimielimen jäsenten ja toimihenkilöiden vastuu. Perustuslakivaliokunta on maa- ja metsätalousvaliokunnalle antamassaan lausunnossa kiinnittänyt huomiota ehdotetun 8 a §:n 1

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

momentin viittaukseen hallinnon yleislakeihin ja esittänyt, että sääntelyä muutetaan siten, että siinä viitataan yleislakeihin kokonaisuudessaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää pykälän viittausta hallinnon yleislakeihin täydennettäväksi kattamaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain (13/2003), hallintolain (434/2003), kielilain (423/2003) ja saamen kielilain (1086/2003) lisäksi myös tietosuojalain (1050/2018). Lisäksi viittaussäännöksestä poistetaan vastakohtaispäätelmän välttämiseksi maininta hyvän hallinnon periaatteista, jotta viittaus on perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla kattava.

Perustuslakivaliokunta on lisäksi katsonut, että ehdotetun 8 a §:n 2 momentin virkavastuusäännös olisi syytä muotoilla tavanomaisesti. Lähtökohtaisesti perustuslain 124 §:ssä tarkoitettua julkisen hallintotehtävän hoitamisen on perustuslakivaliokunnan käytännössä katsottu edellyttävän, että tehtävää hoitavat luonnolliset henkilöt toimivat tehtävässään virkavastuulla. Kalastuslaissa tästä on kuitenkin edellä yleisperusteluissa kuvatulla tavalla poikettu, ja kalatalousalueiden toimielinten ja toimihenkilöiden virkavastuu on säädetty koskemaan vain julkisen vallan käyttöä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitetyn johdosta maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että voimaansaattamislaissa on perusteltua noudattaa virkavastuun tavanomaista muotoilua ja ulottaa virkavastuu pykälän 2 momentissa koskemaan kaikkien Tenon kalatalousalueelle voimaansaattamislaissa säädettyjen tehtävien suorittamista siitä riippumatta, sisältyykö tehtävien suorittamiseen julkisen vallan käyttöä.

12 §. Erityinen kalastuslupakiintiö. Sopimuksen kalastussäännön 5 §:n 4 momentin mukaan Suomessa myytävistä ranta- ja venekalastusluvista voidaan varata enintään kolmasosan suuruisen kiintiö muualla kuin Tenojoen jokilaaksoissa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille. Tästä erityisestä kalastuslupakiintiöstä säädetään voimaansaattamislain 12 §:ssä. Hallituksen esityksessä 12 §:n 6 momenttiin esitetään uutta asetuksenantovaltuutta, jonka on tarkoitus korvata voimassa olevan 12 §:n 4 momentissa maa- ja metsätalousministeriölle säädetty valtuus antaa asetuksella tarkempia säännöksiä. Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan, että maa- ja metsätalousvaliokunnan tulee varmistua siitä, että asetuksenantovaltuudessa mainituista seikoista ja erityisesti lupien vapautumisesta ostettavaksi matkailulupakiintiöön on lain tasolla sellaiset perussäännökset, joista voidaan antaa tarkempia säännöksiä asetuksella, tai mikäli näin ei ole, tarvittaessa täydentää sääntelyä. Lausunnossa todettiin myös, että maa- ja metsätalousvaliokunnan on vielä syytä huolellisesti varmistua 12 §:n sääntelyn yhteensopivuudesta Tenojoen kalastussopimuksen ja kalastussäännön kanssa. Perustuslakivaliokunta katsoi lisäksi, että asetuksenantovaltuus tulisi osoittaa valtioneuvostolle.

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta asetuksenantovaltuuden osoittamista maa- ja metsätalousministeriön sijaan valtioneuvostolle. Lisäksi maa- ja metsätalousvaliokunta esittää pykälän 1 momentin sääntelyä täydennettäväksi perustuslakivaliokunnan esittämällä tavalla sellaisilla erityisen kalastuslupakiintiön ja matkailulupakiintiön suhdetta koskevilla perussäännöksillä, joista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Samalla myös 6 momentin asetuksenantovaltuutta täsmennetään tietyiltä osin ja 2, 3 ja 4 momenttiin tehdään 1 momentin muutoksesta seuraavia teknisiä tarkistuksia.

Pykälän 1 momentin viittausta kalastussäännön 5 §:n 4 momenttiin esitetään muutettavaksi siten, että siinä todetaan kalastussäännön 5 §:n 4 momentin mukainen erityisen kalastuslupakiintiön si-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

sältämien venekalastuslupien ja rantakalastuslupien enimmäismäärä, joka on voimassa olevan kalastussäännön mukaan 1 833 lupaa. Voimassa olevan voimaansaattamislain 12 §:n mukaan määrä vahvistetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella, mutta asetuksenantovaltuus osoitetaan perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla jatkossa valtioneuvostolle. Määrän vahvistamisessa on samoin kuin voimassa olevan lain mukaan otettava huomioon kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitetun Suomelle kuuluvan matkailulupakiintiön koko ja muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksossa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille kuuluva osuus alueen kalastusoikeuksista. Perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla pykälän 1 momentissa esitetään säädettäväksi lain tasolla, että varaamattomat erityisen kalastuslupakiintiön luvat voidaan siirtää ostettaviksi matkailulupakiintiöön, jos niitä ei käytetä. Tarkemmin varaamattomien erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien lupien siirtämisestä voidaan säätää 6 momentin nojalla annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Varaamattomien erityisen kalastuslupakiintiön lupien siirtäminen matkailulupakiintiöön hyödyttää kaikkia kalastusmatkailijoita ja matkailualan yrittäjiä. Lisäksi on otettava huomioon, että niillä muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksossa vakinaisesti asuvilla kalastusoikeuden haltijoilla, joiden osuusluku rajajokialueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on alle pykälän 3 momentissa säädettävän kynnysarvon (0,5), ei ole oikeutta ostaa lupavuorokausia erityisestä kalastuslupakiintiöstä, vaan hekin ostavat luvat matkailulupakiintiöstä. Lupatulot tuloutetaan vesialueen omistajille. Varaamattomien lupien siirtäminen matkailulupakiintiöön on maa- ja metsätalousvaliokunnan näkemyksen mukaan näin ollen myös kalastusoikeuden haltijoiden etu ja parantaa osaltaan vesialueen pienomistajien mahdollisuuksia käyttää omaisuuttaan.

Pykälän 2 ja 4 momenteissa esitetään sääntelyn täsmällisyyttä parannettavaksi siten, että niissä käytetään johdonmukaisesti 1 momentissa määriteltä erityisen kalastuslupakiintiön käsitettä.

Pykälän 3 momentin sanamuotoa esitetään puolestaan täsmennettäväksi siten, että siitä käy paremmin ilmi ero ensimmäiseen kalastuslupa-oikeuttavan kynnysarvon ja seuraaviin kalastuslupien oikeuttavan kertoimen välillä. Täsmennys liittyy pykälän 6 momentin asetuksenantovaltuuteen, johon esitetään lisättäväksi mahdollisuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä seuraaviin kalastuslupien oikeuttavan kertoimen suuruudesta, jos kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettu matkailulupakiintiö tai sen alueellinen jako muuttuu. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo lisäksi, että kertoimen suuruutta tulee tarkastella uudelleen myös silloin, jos erityisestä kalastuslupakiintiöstä jää lupia varaamatta selvästi lupien enimmäismäärää vähemmän. Luvanmyyntitietojen tulee olla mahdollisimman kattavasti saatavilla erityisen kalastuslupakiintiön käytön seuraamiseksi. Erityisen kalastuslupakiintiön tarkoituksena on turvata ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeutta omistavien henkilöiden asemaa, ja kerroin tulee määrittää siten, että se mahdollisimman hyvin toteuttaa tätä tarkoitusta.

Kuten jo edellä on todettu, myös 6 momentin asetuksenantovaltuus osoitetaan perustuslakivaliokunnan lausunnossa edellytetyllä tavalla valtioneuvostolle. Asetuksenantovaltuutta on jo hallituksen esityksessä esitetty muutettavaksi siten, että lupien jakautumisen lisäksi asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin lupien ostoon oikeuttavasta kalastusoikeuden määrästä kynnysarvosta kuusi poikkeavasti. Pykälän sanamuotoa esitetään tältä osin vielä täsmennettäväksi ja sääntelyä täydennettäväksi siten, että siinä otetaan paremmin huomioon erityisen kalastuslupakiintiön määrittely myös siinä tilanteessa, että Suomelle kuuluvan matkailulupakiintiön koko tai lupien alu-

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

eellinen jakautuminen muuttuu, sekä mahdollisuus tarkentaa asetuksella erityisen lupakiintiön varauskäytäntöjä koskevia määräyksiä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 30/2021 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kalastuksesta Tenojoen vesistössä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta annetun lain (176/2017) 8 §, 10 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohta ja 12 §, sellaisena kuin niistä on 8 § osaksi laeissa 232/2018 ja 233/2019, sekä
lisätään lakiin uusi 8 a ja 8 b § seuraavasti:

8 §

Kalastuslupien myynnin järjestäminen

Sopimuksen 10 artiklassa tarkoitettujen kalastuslupien myynnin järjestämisestä vastaa alueella toimivaltainen kalatalousalue.

Kalatalousalue voi sopia kalastussäännön 4 §:n 3 kohdassa tarkoitetun venekalastuslupan ja 4 kohdassa tarkoitetun rantakalastuslupan myyntitehtävän suorittamisesta yksityisen palveluntuottajan tai kalastusoikeuden haltijana olevan yhteisen vesialueen osakaskunnan (*palveluntuottaja*) kanssa. Sopimus ei voi koskea kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuun kiintiöön kuuluvia kalastuslupia.

Palveluntuottajan on oltava luotettava ja asiantunteva. Palveluntuottajalla on oltava tehtävän hoitamisen edellyttämät tekniset, taloudelliset ja toiminnalliset valmiudet. Palveluntuottajalla on oikeus saada tehtävän suorittamisesta kohtuullinen palkkio, jonka maksaa luvan ostaja ja joka voi olla enintään viisi prosenttia luvan hinnasta. Kalatalousalueen on tehtävä kirjallinen sopimus palveluntuottajan kanssa tehtävän sisällöstä, lupamaksujen tilittämisestä ja muista tehtävän hoitamisen kannalta tarpeellisista seikoista sekä palkkiosta.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Kalatalousalue tilittää myydyistä kalastusluvista kertyneet lupatulot maa- ja metsätalousministeriön tilille. Tilitysjankohdasta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Kalatalousalue sekä palveluntuottaja ovat velvollisia järjestämään kalastajalle pääsyn sähköiseen saalisrekisteriin saalisilmoitusvelvollisuuden täyttämiseksi. Vastaava velvollisuus on myös muulla kalastusluvan luovuttavalla taholla sopimuksen 2 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla Tenojoen vesistön lohennousualueella.

8 a §

Toimielimen jäsenten ja toimihenkilöiden vastuu

Kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilön **hoitaessa** julkista hallintotehtävää **sovelletaan, mitä hoitaessaan noudatettavista hyvän hallinnon periaatteista säädetään** viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999), sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003), hallintolaissa (434/2003), kielilaissa (423/2003), saamen kielilaissa (1086/2003) **ja tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.**

Kalatalousalueen toimielimen jäsenen ja toimihenkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä silloin, kun he **suorittavat tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä, käyttävät julkista valtaa.** Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

8 b §

Kalatalousalueen toiminnan valvonta

Kalatalousalueen toiminnan valvontaan sovelletaan, mitä kalastuslain 32 §:ssä säädetään elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksen oikeudesta valvoa toimialueensa kalatalousalueiden toimintaa sekä oikeudesta saada kalatalousalueelta ja tilintarkastajilta salassapitosäännösten estämättä valvonnan kannalta tarpeelliseksi katsomansa tiedot.

10 §

Kalastushupien hinnoittelu

Kalastussäännön 4 §:ssä tarkoitetuista kalastusluvista peritään seuraavat maksut:

- 1) yleinen paikkakuntalaislupa 40 euroa/kalastuskausi, kuitenkin maksuton alle 18-vuotiaille;
 - 2) paikkakuntalaisen vapakalastuslupa 150 euroa/kalastuskausi, kuitenkin maksuton alle 18-vuotiaille;
-

12 §

Eriyinen kalastushupakiintiö

Kalastussäännön 5 §:n 4 momentissa tarkoitetun kalastushupakiintiön määrä **on enintään 1 833 venekalastuslupaa ja 1 833 rantakalastuslupaa. Määrä vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella. Määrän vahvistamisessa on otettava huomioon kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitetun Suomelle**

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

kuuluvan yleisen lupakiintiön (matkailulupakiintiö) koko ja muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksossa vakinaisesti asuville kalastusoikeuden haltijoille kuuluva osuus alueen kalastusoikeuksista. Varaamattomat erityislupakiintiön luvat voidaan siirtää ostettaviksi kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettuun matkailulupakiintiöön, mikäli niitä ei käytetä.

Erityisen kalastuslupakiintiön käyttö on mahdollista ainoastaan muualla kuin Tenojoen vesistön jokilaaksoissa asuvan (ulkopaikkakuntalainen) omistukseen perustuvan kalastusoikeuden perusteella.

Ulkopaikkakuntalaisella kalastusoikeuden haltijalla, jonka kiinteistön osuusluku rajajoki-alueella sijaitsevasta yhteisestä vesialueesta on 0,5, on kiinteistöä kohti oikeus ostaa yksi lupavuorokausi erityisestä kalastuslupakiintiöstä. Seuraavaan kalastuslupaan oikeuttava kerroin määritetään siten, että edellä tarkoitettun osuusluvun ylittävä kalastusoikeus oikeuttaa ostamaan lisäksi yhden lupavuorokauden jokaista osuusluvun kuuden kokonaisuusyksikön suuruista lisäystä kohti.

Ulkopaikkakuntalaisen kalastusoikeuden haltijan on erityisestä kalastuslupakiintiöstä lupaa ostaessaan osoitettava omistussosuutensa määrä. Maanmittauslaitos toimittaa kalatalousalueelle vuosittain ennen kalastuskauden alkua tiedot alueen kiinteistöjen omistajista, heidän kotikunnastaan sekä heidän kiinteistöihinsä kuuluvan kalastusoikeuden määrästä. Tämän jälkeen tapahtuneita muutoksia omistussuhteissa ei oteta huomioon kalastuskauden kuluessa.

Mitä 3 ja 4 momentissa säädetään osuusluvusta ja omistussosuuden osoittamisesta, sovelletaan myös ulkopaikkakuntalaiseen, joka omistaa vastaavan suuruiseen kalastusoikeuteen oikeuttavan yksityisen vesialueen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä seuraaviin kalastuslupiin oikeuttavan kertoimen suuruudesta, jos kalastussäännön 5 §:ssä tarkoitettu matkailulupakiintiö tai sen alueellinen jako muuttuu tai jos erityislupakiintiön tarkoituksen mukainen käyttö sitä muutoin edellyttää, sekä lisäksi kalastuslupien varaamiseen liittyvistä määrärajoista, ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden haltijoiden omistussosuuden huomioon ottamisesta kalastusvyöhykkeittäin sekä varaamattomien erityiseen kalastuslupakiintiöön kuuluvien lupien siirtämisestä ostettaviksi matkailulupakiintiöön.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Helsingissä 11.3.2022

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Heli Järvinen vihr
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Raimo Piirainen sd
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Arto Satonen kok
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp Vastalause

Vastalause

Perustelut

Suomi ja Norja solmivat Tenon kalastusta koskevan valtiosopimuksen vuonna 2017. Sopimuksen tarkoitus oli vähentää lohen kalastusta ja luoda tasapaino saamelaisen kulttuurin harjoittamisen ja ulkopaikkakuntalaisten kalastusoikeuden omistajien kesken. Molempien erityisryhmien oikeudet on pultattu Suomen perustuslakiin, minkä vuoksi sopimuksen hyväksyminen oli yksityiskohtia myöten erikoisen hankalaa.

Sopimus sisälsi kalastussäännön ja voimaansaattamislain, joissa vastoin kansallista oikeuskäytäntöä Tenon pääuoman ainoaksi kalastusluvan myyjäksi määriteltiin valtio. Jo tämän piti osoittaa, että kansallista lainsäädäntöä ei voida soveltaa Tenon kalastukseen, mikäli se johtaa ristiriitaan valtiosopimuksen, kalastussäännön ja siihen liittyvän voimaansaattamislain kanssa.

Sopimuksen johdosta kalastusluvan hakijat jaettiin neljään eri ryhmään omistuksen, saamelaisuuden, paikallisuuden tai kokonaan ulkopuolisuuden perusteella.

Perustuslaissa säädetyn omaisuudensuojan säilyttämiseksi yksi edellä mainituista ryhmistä oli ulkopaikkakuntalaiset kiinteistönomistajat, joiden omistamien tilojen kiinteistörekisteriin on merkitty kalastusoikeuksia. Tälle ryhmälle erotettiin matkailukalastajien kiintiöstä enintään 1/3:n suuruinen kalastuslupamäärä (erityinen kalastuslupakiintiö). Lupia valtiolta ostaessaan kyseiseen ryhmään kuuluvan hakijan on lain mukaan tarvittaessa osoitettava omistuksensa kaupparajan tai kiinteistörekisterin avulla.

Lapin ELY-keskus alkoi kuitenkin yllättäen tulkitsemaan kansallista kalastuslakia niin, että kuka tahansa kalastusoikeuden haltija voi vuorokauden mittaisen vuokrasopimuksen perusteella hankkia valtiolta lupia siitä 1/3:n kiintiöstä, joka on perustuslain tarkoittaman omaisuudensuojan ytimen säilyttämiseksi osoitettu ulkopaikkakuntalaisille kiinteistönomistajille. Jos vastaava vuokrausmenettely olisi eduskunnan toimesta haluttu kirjoittaa voimaansaattamislakiin, sitä ei olisi voinut säätää normaalissa lainsäätämisyksityksessä. Edellä mainitun piti jo sinänsä olla riittävä ja välitön syy keskeyttää vuokrausmenettelyllä peitelty yksityinen lupamyynti Tenojokeen.

Kyseinen lyhytaikainen vuokrakeinottelu rikkoi valtiosopimusta ja siitä johdettua lainsäädäntöä. Valtion eli ELY-keskuksen omilla nettisivuillaan mainostaman vuokrauskäytännön takia valtion lupamyynnin yksinoikeus rikkoontui, sillä todellisuudessa kalastusoikeuden vuokraajasta tuli kalastusluvan myyjä Tenojoen pääuomaan. Kaiken lisäksi ihmiset vuokrasivat valtion myötävaikutuksella oikeuksia, joita heillä ei valtiosopimuksen mukaan ollut olemassakaan. He vuokrasivat siis toisen omaisuutta.

Virheiden tekeminen on sinänsä inhimillistä, mutta ne on osattava myöntää. Poliittisesti virhettä ei valituksista huolimatta haluttu korjata, minkä johdosta Norjan paikallishallinto lähetti Suomen tiedotusvälineille kirjelmän, jossa paheksuttiin sitä, "kun ulkomaalaiset rahastavat meidän kalastusoikeuksillamme". Kirjelmässä mainittiin virheellisesti ja asenteellisesti — jälleen kerran —

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Vastalause

suomalaiset mökinomistajat. Todellisuudessa kiinteistörekisteriin merkityillä kalastusoikeuksilla ei ole mitään tekemistä rakennusten tai yleensä asumisen suhteen.

Suomi ja Norja aloittivat reklamaation johdosta uudet kalastussääntöneuvottelut. On myös huomioitava, että mikäli nyt voimassa olevaa Tenon voimaansaattamislain 12. pykälää olisi noudatettu, ei laitonta kalastusoikeuksien vuokraustoimintaa olisi voinut edes esiintyä eikä mitään reklamaatiota Norjan puolelta olisi tullut.

Maa- ja metsätalousministeriö esitti keväällä 2020 kalastussäännön uudistamista varten nimettävän neuvottelukunnan kokoonpanoon Tenon kiinteistönomistajat ry:tä. Ministeri kuitenkin pudotti yhdistyksen pois varsinaisesta kokoonpanosta, jolloin neuvottelukuntaan jäi jäljelle vain paikallisia tahoja ministeriöiden edustajien lisäksi. Valtaa tulisi käyttää oikeudenmukaisesti.

Ratkaisu oli poliittinen. Se ei edustanut hyvän hallinnon periaatteita. Hallintolain 6. pykälän mukaan "viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia tasapuolisesti sekä käytettävä toimivaltansa yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin. Viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden. Niiden on suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia."

Neuvottelukunnan kokoonpano herätti valitettavasti kielteisiä odotuksia oikeellisuuden ja tasapuolisuuden suhteen, koska kokoonpano poikkesi maa- ja metsätalousministeriön vastuullisten virkamiesten esityksestä. Hallituksen esityksen (HE 30/2021 vp) perusteella näyttää siltä, että "odotukset" ovat realisoituneet eli valtiosopimuksen herkkä kokonaisuus ja tasapaino on saanut mietinnössä siirtymän siihen suuntaan, johon neuvottelukunnan yksipuolinen kokoonpano antoi olettaakin. Moni hallituksen esityksen yksityiskohta ei ole juridisesti perusteltu eivätkä kaikki esitykset perustu edes alkuperäiseen voimaansaattamislakiin, joka oli valtiosopimuksen poliittisen hyväksymisen edellytys. Suomen ja Norjan välistä rajajokisopimusta ja siitä johdettua lainsäädäntöä ei voi muuttaa, tulkita tai lakkauttaa desibelidemokratian tai mielikuvavaikuttamisen keinoin. Viisainta olisi mahdollisimman pian perustaa korkean tason juridista osaamista edustava työryhmä selvittämään ja ratkomaan Tenon sekä sen sivujokien kalastukseen liittyviä oikeudellisia ongelmia. Tällainen työryhmä, jossa olisi tasapuolisesti myös paikallisten, saamelaiden ja ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien edustus, olisi myös hallintolain näkökulmasta järkevin tapa toteuttaa eduskunnan edellyttämää laajaa arviointia eri ihmis- ja omistajaryhmien kalastus- ja kulttuurioikeuksien toteutumisesta Tenojoella ja sen sivujoissa.

Voimassa oleva Tenon voimaansaattamislaki on edelleen käyttökelpoinen, kunhan sitä vaan noudatetaan ja tulkinnat ovat sopusoinnussa voimaansaattamislain ja sen esitöiden suhteen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotus hylätään.

Valiokunnan mietintö MmVM 1/2022 vp

Helsinki 11.3.2022

Markku Eestilä kok

Arto Satonen kok

Jenna Simula ps

Mikko Lundén ps

Peter Östman kd